

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXVII. Convelluntur fundamenta contrariarum opinionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

CAPUT LXVII.

Convelluntur fundamenta contrariorum opinionum.

restituendum excessum illum & damna. Quia conspiratio ista est de faciendis iniustitia: cum vendere supra summum pretium, iniustum sit.

724 Sed duplex hinc nascitur quaestio. 1°. an aucto jam per tale monopolium pretio, alius, qui monopolii non est particeps, possit eo pretio vendere? 2°. an liceat monopolium istud venditorum, alio repellere monopolio emptorum, conspirantium non emere nisi infra pretium hodie currens?

725 Ad 1^{am}. respondeo negativè cum Lopez, Rebello, & aliis apud Dianam p. 1. tr. 8. resol. 24. contra Bonacinam, Reginaldum, &c. Quia nemini licet iniusto vendere pretio. Pretium verò auctum per tale monopolium, iniustum est, solumque illud iustum, quod communi aestimatione, absque fraude & monopolio currit, habità ratione copiae vel inopiae mercium.

726 Nec refert quòd sublata per iniusta bella & latrocinia, mercium copia, liceat augere pretium. Quia non idèo licet illud augere, quamdiù eadem est in loco copia & abundantia quae fuit antè.

727 Ad 2^{am}. videtur, quòd sic speculativè loquendo, modò id fiat cum moderamine inculpatae tutelae, ut utrimque veniatur ad aequalitatem, dum ad eam aliter veniri non potest. Quia tunc peccatum peccato non repellitur, nec iniustitia per iniustitiam: cum iustum sit vim vi repellere, cum dicto moderamine. Sed casus quo venditorum monopolium aliter repelli non potest, videtur metaphysicus, & idèo negativa responsio in praxi est sustinenda: quidni enim illud venditorum monopolium repelli queat, vel recurfu ad Magistratum, vel praecise monopolio non emendi nisi intra limites currentis hodie pretii?

728 5°. denique ex dictis sequitur, etiam monopolium de non vendendo merces, nisi pretio summo, intra latitudinem iusti pretii, esse prorsus iniustum. Quia licet pretium illud summum sit iustum, est tamen prorsus iniustum, quòd venditores monopolio, adèo- que fraude, impediunt ne emptores emant pretio inferiori: quia cum & istud iustum sit, jus habent, ut nec vi, nec ullà fraudulentà machinatione impediatur eo emere. Et ista communis est doctrina Veterum ac Recentiorum, contra Molinam, Lessium, Arragonium, &c. Quandocumque ergo mercium pretia lege non sunt taxata, nullus privatà auctoritate iustè cogi potest ad emendum pretio summo, sed iure gentium aequalis esse debet vendentium, ementiumque fortuna, aequalique facultas, sive emendi, sive vendendi, modò infimo, modò medio, modò supremo pretio, prout occasio tulerit ex aequo, seclusis utrimque mediis iniquis, & conventionibus aequalitatem illam & facultatem è medio tollentibus.

Tom. II.

Objicies 1°. cum Molina, Lessio, Di- castillo, Bonacina, iniustum non est monopolium, quo unus, vel pauci mercatores, tempore abundantiae, omnes unius generis merces, absque vi & fraude, vili emunt pretio, aservandas in tempus majoris caritatis. Qui enim iure suo utitur, nemini injuriam facit. Quilibet verò habet jus emendi quantum voluerit, servandi quamdiù voluerit, & carius vendendi, dum tempus majoris caritatis venerit: quemadmodum quilibet habet jus merces alio transportandi, ubi cariores sunt, licet ex hoc caritas inducatur in loco unde asportantur.

Respondeo negando antecedens: quia tamen si quilibet habeat jus ad ista seorsim; non tamen habet jus ad ista facienda conjunctim, cum inductione publicae caritatis, quam nemini privato inducere licet, ad seipsum locupletandum. Unde nec licita est asportatio illa mercium, iis in circumstantiis, in quibus causa est publicae caritatis, calamitatisque. Multae proinde actiones seorsim licitae sunt, illicitae conjunctim, quando ex earum conjunctione resultat aliquid contra jus publicum, vel contra jus proximi privati. Neque enim illicitum est manu tangere rem alienam, non manum claudere, non aufugere; conjunctim tamen actiones illae non sunt absque furti scelere. Et idèo res morales cum omnibus circumstantiis suis conjunctim, non seorsim, & quomodolibet sunt considerandae.

Instabis, Joseph Patriarcha, tempore abundantiae, vili pretio emit omnia frumenta Aegypti, postea carius venditurus. Respondeo Joseph non coarctasse & aservasse frumenta, ut caritatem induceret (prout faciunt Monopolistae) sed majoris dispensationis gratia. Utrumque enim novat, mirum & rectè colligere, & rectè annonam tribuere; quemadmodum & famem prospicere, & eminus ei obistere, ait Nazianzenus orat. 15. nec ipse carius frumentum vendidit, nisi dum absolute minor fuit illius copia, & major inopia; unde nec causa fuit istius caritatis, nec inopiae, non nisi successivo tempore frumentum dispensando; sic enim provida dispensatio in publicum exigebat bonum. Si enim totum primo, vel secundo, vel tertio, &c. vendidisset anno, reliquis sterilitatis annis populus fame periisset.

Objicies 2°. cum Caramuele Theol. Intention. n. 849. non videtur magis iniustum monopolium, quo viginti mercatores vini v. g. (praeter quos vix alius vinum vendit) inter se conspirant, illud non vendere nisi supra summum pretium hodie currens;

lil 2

quàm injustum sit monopolium, quo viginti emptores (præter quos vix alius vinum emit) inter se conspirant, illud non emere, nisi infra pretium infimum hodie currens. Puto enim (inquit) aliud esse cooperari, ut mutantur pretia, sive ut res majori pretio vendantur, vel minori emantur; aliud cooperari, ut vendantur majoris, vel emantur minoris quàm valeant. Solet namque contingere, ut pretium, quod heri erat minus minimo, hodie sit minimum, summum, vel etiam majus maximo. Quid ergo injustitiam, imò quid mali, si illi viginti emptores, conspiratione factâ, tamdiu relinquant vinum, donec, ob emptorum penuriam, diminutum sit illius pretium?

Respondeo negando antecedens: quia ex præmissis constat, ejusmodi monopolium, sive ex parte emptorum, sive ex parte venditorum, esse injustum: eò quòd justitia non permittat, privatis machinationibus, & monopolis, negotiari in publicum damnum; nec efficere ut iis in circumstantiis, rerum augeatur, vel minuat pretium, in quibus ob earum copiam foret minuendum, vel ob inopiam augendum. Quia sola tunc avaritia fraudulenta istius augmenti, vel diminutionis est causa. Avaritia verò fraudulenta esse nequit causa justa.

732 Objicies 3°. mercatores, jam habentes copiam frumenti, vini, vel aliarum mercium, conspirare possunt cum exteris, vel saltem ipsos precibus, & suasionibus, absque fraude, & violentia impedire, ne aliud frumentum, vel vinum, &c. importent in civitatem, ut sic eas quas habent merces carius vendant. Ergo similiter conspirare possunt inter se, vel saltem se invicem precibus, & suasionibus, absque fraude, & violentia impedire, ne venales exponant quas habent merces, ut sic merces quas habent carius vendant. Consequentia bona est à paritate rationis. Antecedens admittitur à Lessio, Filiutio, Palao, Bonacina, Diana, &c. quia cives (inquit) non habent jus ad hoc, ut merces illæ importentur in civitatem, nec ad emendum illas, antequam importentur, & venales exponantur. Illi ergo, qui absque vi, & fraude impediunt ne importentur, non faciunt civibus injuriam, magis quàm faciat injuriam Petro, qui sine vi, & fraude impedit amicum, ne beneficium ipsi conferat.

733 Plus audet Caramuel n. 852. Dicit enim quòd etiamsi mercatores vi, vel fraudibus & mendaciis, externos impediunt, ne frumenta in civitatem importarent, ne tunc quidem civibus injustitiam facerent, nec ad restitutionem ullo modo tenerentur. Quia aliud est capere quod tuum est, aliud impedire ne aliquid fiat tuum. Mercatores verò illi non auferunt civibus aliquid quod suum est, sed faciunt ne fiat suum. Ita ille, subjungens, omnia hæc à se disputando dicta esse.

734 Verum-enimverò, utinam pro extirpanda

potius, quàm pro fovenda mercatorum avaritia, disputasset, & pro doctrina Sanctorum propugnanda, potius quàm impugnanda. Cum enim radix omnium malorum avaritia, tam latè, pro dolor! per humanum genus diffusa, cives armet in cives, filios in patres exacerbet, latronibus terram, mare pyratibus, urbes tumultibus, omnia confusionibus & injustitiis repleat, ita ut (divinâ testante Scripturâ) *avaro nihil scelestius, & nihil iniquius quàm amare pecuniam*: quid est quòd pro illius veluti patrocinio adeò disputat, ut contra Sanctorum doctrinam justa esse contendat omnia penè monopolia, quæ ipsi vocant latrocinia, diraque crudelis avaritiæ germina?

Ad objectionem ergo respondeo, machinationes & conspirationes omnes, quibus publicam caritatem positivè causant privati mercatores, sive impediendo ne merces in civitatem importentur, sive ne importatæ venales exponantur, esse contra justitiam. Quia tametsi cives non habeant jus ad hoc, ut merces ab extraneis importentur, jus habent ne earum importatio, ad inducendam publicam caritatem, ab intraneis positivè impediatur.

Nec refert quòd non sit injurius Petro, qui ipsum, absque vi & fraude impedit à consecutione beneficii. Quia dum de publico non agitur damno, sed de privato duntaxat (prout ibi) justitia non prohibet, proprium, vel amici bonum, alterius privati bono præferre, ipsumque ab acquisitione illius citra vim & fraudem præoccupando impedire; prohibet autem, ne, contra jus gentium, quidpiam negotiatores machinentur in publicum damnum, publicam inducendo caritatem, in solumque privatam emolumentum commune naturæ convertere beneficium.

Quod verò Caramuel addit, injustos non esse mercatores, dum vi & fraude externos impediunt, ne frumenta in civitatem importent, &c. à Theologo Christiano adeò est alienum, adeò communi sensui dissonum, adeò Patribus, & Doctoribus omnibus adversum, ut refutatione non tam egeat, quàm explosione. Omnibus quippe hæc us naturæ lumen persuasit, unumquemque habere jus, ne vi & fraude impediatur à consecutione bonorum, quæ justè vult, & potest consequi: quemadmodum unusquisque habet jus, ne acquisitis, vi & fraude privetur. Sed de hoc aliàs.

Objicies 4°. saltem injusti non sunt mercatores, quando ex ipsis unus vel pauci impetrant à Principe privilegium, quo sibi solis liceat certum genus mercium in patriam, vel in civitatem inferre, vel ibi divendere.

Respondeo in eo injustos non esse, si id obtineant veris & bonis rationibus (v. g. ob graviores expensas, probabiliæque ingentis damni pericula, quæ ipsos subire oportet ad mer-

ces illas inferendas, quibus mercatores se exponere nollent, nisi accepto simili privilegio: eò quòd nullo lucro, & magno fortè dispendio id tacerent, si earundem mercium illatio & venditio aliis permetteretur) nec per hoc ipsi caritatem inducunt, nec merces ultra justum pretium vendunt; sic enim Typographi, magnarum expensarum impressionem aliquam suscipientes, absque ulla iniustitia impetrant à Principe privilegium, ut ipsi soli librum talis vel talem imprimant, & divendant, ne aliqui dispendium magnum incurrant, &c.

CAPUT LXVIII.

Varia recensentur iniustitia mercatorum, res defectuosas vendentium.

739 **R**Ei venalis triplex vitium contingit, vel scilicet in substantia, sive quoad speciem; vel in quantitate; vel in qualitate. In substantia, dum venditur quid pro quo, sive res unius speciei pro re alterius speciei, v. g. vitrum pro gemma. In quantitate, dum quantitas minor pro majore venditur. In qualitate, dum id quòd non est tale, venditur pro tali, v. g. equus defectuosus pro non defectuoso.

740 Prima ergo iniustitia mercatorum est, dum scienter vendunt rem defectuosam in substantia; quem defectum si emptor ignoraverit, contractus est nullus, ob defectum consensus & voluntarii. Et si cum venditor cognoscat in re quam vendit, fraudem committit in venditione, unde venditio illicita redditur. S. Thomas q. 77. a. 2. id probans ex Ià. 1. ubi dicitur contra quosdam: *Argentum tuum versum est in scoriã, vinum tuum mixtum est aquã. Quod enim permixtum est (prosequitur S. Thomas) patitur defectum quantum ad speciem. Nec solum in hoc casu venditor peccat, injustam venditionem faciendõ, sed etiam ad restitutionem tenetur. Si verò ex ignorantia id fecerit, venditor quidem non peccat, quia facit iniustum materialiter tenetur tamen, cum ad ejus notitiam pervenerit, damnum recompensare emptori.*

741 Injustitiam ergo committunt caupones, miscentes vinum aquã, uti constat ex citato Isaia loco; sicut & mercatores tritici, qui ei alia miscent semina, vel paleas, aut quisquilias, quos Amos cap. 8. arguit, dicens in persona ipsorum: *Quisquilias frumenti vendamus. Enimverò priores aquam pro vino, posteriores pro tritico vendunt quisquilias, vel alia semina; atque ita quid pro quo. Quod manifestè injustum est, dum vinum, vel frumentum sic mixtum tanti venditur, ac si foret purum. Et in hoc omnes conveniunt: cum aquam vendant pretio vini; quisquilias, vel aliud inferius semen pretio tritici.*

742 Nec excusantur ex hoc quòd vinum, sic

mixtum, æquè vel fortassè meliùs emptori sapiat, quàm si foret purum. Hoc enim per accidens est; sicut per accidens caro porcina rustico æquè vel fortassè meliùs sapit quàm cervina; nec tamen idèo licet ipsi porcinam tanti vendere, quanti cervinam, eò quòd utique secundum se minoris sit æstimabilitatis & valoris. Atqui vinum aquã mixtum minoris similiter est æstimabilitatis & valoris, secundum se, quàm vinum purum. De pretio ergo illius detrahi vult justitia, pro ratione mixtionis.

S. d. quid in casu quo res ex mixtione non est facta deterior iis quæ communiter venduntur, licetne tunc eam communi vendere pretio? Affirmant Lopez, Lessius, Bonacina, Serra, & alii apud Dianam p. 4. tr. 4. resol. § 1. & probabile videtur in speculatione: quia res æqualis bonitatis, æqualis est valoris; æquali proinde vendi potest pretio. Et quemadmodum si per alchimiam fieret aurum verum, non esset illicitum ipsum pro vero vendere (ut S. Thomas docet ibidem ad 1.) sic si frumentum, vel vinum, per admixtionem verè fiat tam bonum, quàm est commune, licet illud communi pretio velut commune vendere.

Praxis tamen istius opinionis regulariter non est permittenda, ut benè monent Cardinalis de Lugo, Palao, Layman, &c. Tum quia rarissimè contingit, quòd res per admixtionem non fiat in se deterior, &c. Nam vinum aquã dilutum faciliùs acescit, &c. Tum quia res mixtas pro puris communi vendere pretio, est contra bonam fidem contractus: cum sit emptorem decipere, qui res puras, non mixtas, emere intendit. Tum denique quia praxis illius opinionis mille fraudibus & iniustitiis januam aperit: eò quòd lucri cupiditas, in hoc statu naturæ corruptæ, mercatores facillimè excæcet in propria causa, & excæcando efficiat, ut contra veritatem judicent res suas, propter ejusmodi mixtionem, non reddi deteriores iis, quæ passim ab aliis venduntur. Idèoque Facultas Theologica Parisiensis propositionem hanc: *Licetum est tabernariis vinum aquã miscere, & agricolis triticum paleis, & communi pretio vendere, dummodo deteriora non reddantur eis, qua communiter venduntur.* Anno 1665. hæc censurã notavit: *Hæc propositio falsa est, bona fidei & publicæ justitiæ contraria.*

Dixi regulariter: quia D. Antoninus 2. p. tit. 1. c. 17. §. 4. sic habet: *Cum aliqui sophisticant ea que vendunt, ut se servent indemnes, & cum aliquo lucro congruo: quia si venderent puras res, emptores non vellent dare justum pretium, quia alii vendunt alia sic sophisticata, & mixta minori pretio; videntur posse excusari, dummodo non fiant tales mixtura, qua noceant humanis corporibus: quod accedere potest in his que venduntur in cibum, & potum hominum, & præcipuè medicinalibus. Sed & hoc in praxi est plerumque periculosum.*